

Asia: VN/13615/2019

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto pitää liikenneturvallisuusstrategian laadintaa erittäin tärkeänä ja tarpeellisena työnä ja kiittää ministeriötä laajasti sidosryhmiä osallistavasta valmisteluprosessista. Liikenneturvallisuusstrategia edistää ja tukee myös kuntien ja alueiden liikenneturvallisuustyötä. On hyvä, että strategiatyö koskee kaikkia liikennemuotoja.

Strategia tehdään vuosille 2022–2026 ja toimenpiteitä on yhteensä 116. Tarkoituksena on päivittää strategian viiden vuoden kuluttua. Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että nyt luodaan pohja jatkuvalla, systemaattisella ja vaikuttavalla eri vastuutahojen ja toimijoiden yhteistyöhön perustuvalla liikenneturvallisuustyölle.

Liikenneturvallisuusstrategian visiona on, että vuoteen 2050 mennessä kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä liikennemuodosta riippumatta. Vuoteen 2030 mennessä tavoitellaan liikennekuolemien ja vakavien loukkaantumisten puolittumista. Tieliikennekuolemien osalta tämä tarkoittaa alle sataa henkilöä vuodessa.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että strategian viimeistelyssä tulisi vielä varmistaa, että määritellyt toimenpiteet ovat riittävän vaikuttavia strategian hyvän ja perustellun vision saavuttamiseksi. Strategiaa tulisi vielä vahvistaa esimerkiksi tieliikenteen infraa koskevien toimenpiteiden osalta (esim. keskikaideratkaisut, jalankulku ja pyöräily).

Jos valtion rahallinen satsaus pitäytyy Liikenne12 -suunnitelman tasossa, visiosta johdettujen välitavoitteiden saavuttaminen on epätodennäköistä 2020-luvulla. Kunnille on esitetty strategiassa toimenpiteitä, joista osa vaatisi selkeästi lisäresursseja. Strategiatyössä ei ole kuitenkaan otettu

kuntien resurssitarpeisiin kantaa. Ilman lisäresursseja, toimenpiteet jäävät esityksen tasolle. Koska resurssit ovat niukat sekä kuntien että valtion puolella tulisi strategiassa keskittyä vaikuttavimpiin toimenpiteisiin. Tämä tulisi huomioida myös strategian vaikutusten arvioinnissa, joka on vielä kesken. Kuntien liikenneturvallisuushankkeiden toteutumista on mahdollista edistää suuntaamalla niihin valtiontukea.

Kuten strategialuonnoksessa todetaan, on päätöksenteon tietopohjaa parannettava. Liikenneonnettomuuksien tilastoinnissa todetut puutteet tulisi saada korjattua. Täydennetyt tilastotiedot ja analyysit on tärkeää saada entistä kattavammin kaikkien toimijoiden käyttöön ja hyödynnettäväksi myös alueellisella ja paikallisella tasolla. Katuverkolla suurin osa loukkaantumiseen johtaneista onnettomuuksista on jalankulkijoille ja pyöräilijöille tapahtuneita onnettomuuksia. Tilastotietojen täydentyminen auttaa kohdentamaan toimenpiteitä ja parantamaan katu ympäristöjen turvallisuutta.

Luvussa 3 käydään läpi liikenneturvallisuusviranomaisia ja keskeisiä toimijoita. Kuntien rooli on todettu varsin lyhyesti ja ohuesti. Maakunnan liitot puuttuvat listauksesta kokonaan. Kuntien lakisääteisenä tehtävänä ei ole mainittu erikseen kadunpitoa, joka on keskeisin taajamien liikenneturvallisuuteen vaikuttava kunnan tehtävä, eli katujen suunnittelu, rakentaminen sekä kunnossa- ja puhtaanapito. Kuntaliitto ehdottaakin virkkeeseen seuraavaa muotoilua ja täydennystä:

- Kuntien lakisääteiset palvelut liittyvät mm. kadunpitoon ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan, päivähoitoon, perusopetukseen, kaupunkisuunnitteluun ja maankäyttöön. Liikenneturvallisuusyhtiö on kunnissa tyyppillisesti poikkisektoraalista kattaen asian kannalta keskeiset kunnan toimialat ja sidosryhmät. Kunnat tekevät alueellista liikenneturvallisuusyhteistyötä erityisesti maakunnan liittojen ja ELY-keskusten kanssa.

Kuntaliiton kommentteja toimenpiteisiin

Osaa toimenpiteistä tulisi vielä täsmentää ja täydentää, jotta ne ymmärretään oikein toteutuksessa ja seurannassa. Mukana on monia hyviä yleistasolla kuvattuja kuntia koskevia toimenpiteitä, joihin Kuntaliitolla ei ole muutostoiveita.

Toimenpide 14: Mikroliikkumisen verkoston luominen on erittäin tarpeellinen ja ajankohtainen toimenpide. Verkostoon on tärkeää pyytää mukaan edustajia isoista kaupungeista.

Kuntaliitto toteaa, että mikroliikkumisen verkoston luomisen ja tilastoinnin kehittämisen lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön tulisi yhteistyössä muiden ministeriöiden ja kuntien kanssa selvittää lainsäädännön kehittämistä siten, että kunnat voisivat vaikuttaa ja säännellä palveluntarjoajien toimintaa alueellaan liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Kuntaliitto esittää, että strategiaan lisätään tätä koskeva toimenpide.

Toimenpiteet 28 ja 37 menevät sisällöllisesti ainakin osittain päällekkäin, mutta ne on osoitettu eri vastuutahoille. Tarkoituksena mm. on edistää liikkumissuunnitelmia sekä turvallisten ja sujuvien reittien suunnittelua ja kiinnittää huomiota koulujen ja päiväkotien liikenneympäristön rauhoittamiseen. Toimenpiteiden sisältöä ja toteutusta tulisi vielä selkeyttää mainittujen vastuutahojen kanssa. Osa kouluista ja päiväkodeista sijoittuu maanteiden varsille, joten myös ELY-keskukset ovat keskeinen vastuutaho.

Toimenpiteen 29 mukaan kunnat vastaisivat siitä, että varmistetaan, että nuorten parissa toimiville ammattilaisille on tarjolla riittävästi koulutusta, materiaaleja ja tukea liikennekasvatukseen toteuttamiseen. Kuntaliitto toteaa edelleen, että kunnille ei voida osoittaa liikenneturvallisuusstrategiassa tällaista tehtävää. Myös vapaaehtoisena tehtävänä tämä edellyttäisi kunnille lisäresursseja. Kunnissa ja kaupungeissa toimii lukematon määrä nuorten parissa työskenteleviä järjestöjä ja seuroja eri alojen ammattilaisineen. Kuntaliitto kannattaa lämpimästi sitä, että Liikenneturva vastaa materiaalien kuten koulutusvideoiden ja koulutusten sisältöjen tuottamisesta ja tarjoamisesta esimerkiksi sähköisissä oppimisympäristöissä. Kuntien liikenneturvallisuustyötä tekevät voivat resurssiensa puitteissa viestiä hyödynnettävistä aineistoista nuorten parissa toimiville.

Toimenpide 48. Elinikäisen liikennekasvatuksen merkitys on tärkeä. Kunnat voivat tehdä resurssiensa puitteissa yhteistyötä Liikenneturvan ja ELY-keskusten kanssa esimerkiksi yhteisin viestintäkampanjoin.

Toimenpiteissä 68 ja 69 mainitaan valtion ja kuntien yhteisrahoituksen hyödyntäminen valtion verkolle sijoittuvissa parantamiskohteissa. Tarpeellisten toimien tekeminen valtion verkolla ei saa olla kiinni siitä, osallistuuko kunta rahoitukseen. Yhteisrahoituksen kannalta parempia kohteita ovat usein sellaiset, jotka sijoittuvat myös kunnan verkolle ja jotka ovat myös kunnan omassa tärkeysjärjestyksessä korkealla prioriteetilla.

Toimenpiteessä 71 selvitetään, ovatko maanteiden sekä taajamien nopeusrajoitukset nopeusrajoitusohjeiden mukaisia ja päivitetään Nopeusrajoitukset-ohje. Toimenpide on kannatettava ja selvitystyöhön tulee kutsua mukaan kuntia.

Toimenpiteessä 74 esitetty ajonopeuksien rauhoittaminen sellaisilla alueilla, joilla on runsaasti pyöräliikennettä ja jalankulkua, on kannatettava. Pelkkä nopeusrajoituksen lasku ei ole kuitenkaan riittävä ja tehokas keino nopeuksien alentamiseen, ellei liikenneympäristö tue ja viesti alhaisesta nopeudesta.

Toimenpide 75 suunnitelman laatimisesta automaattisen liikennevalvonnan kehittämiseksi ja lisäämiseksi on kannatettava. Kunnat osallistuvat mielellään yhteistyöhön. Strategiassa tulisi huomioida, että automaattivalvonnan lisäksi tarvitaan myös näkyvää valvontaa ja poliisin läsnäoloa.

Toimenpide 77 käsittelee erityisesti Kela-kuljetuksia ja lakisääteisiä kuljetuksia. Kuntaliitto toteaa, että on tärkeää, että hyvinvointialueiden muodostamisen yhteydessä ns. sote-kuljetusten ja sairausvakuutuslain mukaisesti korvattavien kuljetusten (Kela-kuljetukset) rahoitus ja järjestäminen on yksissä käsissä, jotta kuljetuspalveluiden saatavuus, toimivuus ja kustannustehokkuus voidaan varmistaa.

Toimenpiteessä 96 esitetään: Kehitetään katuverkkoa koskevien tietojen kattavuutta, laatua ja saatavuutta valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisesti, liikenteen automaation tarpeiden lisäksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Kuntaliitto toteaa, että toimenpide tulisi kohdentaa sekä tie- että katuverkkoon, vaikka se onkin esitetyllä tavalla kirjattu Liikenne12:a osana kunnille esitettyjä toimia. Katuverkkoa ja liikenteenohjauslaitteita koskevan digitaalisen tiedon kaikenkattavassa hallinnassa ja valtakunnallisen yhteentoimivuuden toteuttamisessa ollaan vielä alussa. Kyse on isosta kehittämistyöstä kunnille ja asia edellyttää paljon yhteistyötä kuntien ja valtion toimijoiden, kuten Väyläviraston kesken. Valtakunnalliseen kattavuuteen ja tietojen yhteentoimivuuteen tähtäävän tavoitteen saavuttaminen edellyttää yhteistyön lisäksi valtion tukea kunnille. Kuntaliitto haluaa tukea kuntia saavuttamaan yh-teentoimivat toimintamallit ja tekee erittäin mielellään yhteistyötä asiassa liikennehallinnon kanssa. Toimenpiteen 96 päävastuutahoksi tulee kirjata kunnat, jos toimenpide jostain syystä halutaan suunnata vain katuverkolle. Nyt katuverkon tietojen vastuutahoksi on kirjattu ministeriö ja sen virastot.

Toimenpiteessä 108 esitetään muutettavaksi tieliikennelakia siten, että poliisilla ja muilla lainkohdassa mainituilla olisi mahdollisuus kieltää ja tarvittaessa estää kuljettamasta mitä tahansa ajoneuvoa, kuten pyörää tai sähköpotkulautaa, jos päihtymys selvästi vaikuttaa kuljettajan ajokykyyn. Kuntaliitto kannattaa tämän sijasta lakimuutosta, jossa määritellään selkeästi promilleraja pyöräilyyn ja sähköpotkulautailuun. Selkeä promilleraja ennaltaehkäisisi ja mahdollistaisi asianmukaisen valvonnan.

Suomen lainsäädännön tulisi ylipäätään edellyttää ja viestiä nykyistä selkeämmin päihteetöntä liikennettä, myös vesiliikenteessä.

Kuntaliitto ehdottaa, että strategian valmisteluun osallistuneilla työryhmillä ja ohjausryhmällä olisi mahdollisuus osallistua strategian viimeistelyyn, kun vaikutusten arvioinnit ovat täydentyneet ja lausuntopalaute on saatu. Liikenneturvallisuustyön ja -ajattelun kehittämiseksi tulisi myös pohtia liikenneturvallisuusfoorumien perustamista eri vastuutahojen ja toimijoiden, ml. tutkimus, tiedonjaon ja yhteistyön edistämiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

johtaja, yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö

Lisätietoa

- Johanna Vilkuna, kehittämispäällikkö, johanna.vilkuna@kuntaliitto.fi
- Hanna Kemppainen, yhdyskuntatekniikan asiantuntijapelastustoimen kehittämispäällikkö, hanna.kemppainen@kuntaliitto.fi

Vilkuna Johanna
Suomen Kuntaliitto ry